

ΚΤΗΡΙΟ ΠΑΛΑΙΟΥ ΚΑΦΕΝΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΒΙΝΙΑΝΗ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΙΔΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Αρχιτέκτων Μηχανικός ΑΠΘ (2018), φοιτήτρια ΔΠΜΣ Προστασίας Μνημείων, ΕΜΠ
karagiannakidou.k@gmail.com

ΚΡΕΚΟΥΚΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΑ

Αρχαιολόγος ΕΚΠΑ (2018), φοιτήτρια ΔΠΜΣ Προστασίας Μνημείων, ΕΜΠ, nikolaia.kre@gmail.com

ΜΕΡΟΥ ΜΑΡΙΝΑ

Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ (2021), φοιτήτρια ΔΠΜΣ Προστασίας Μνημείων, ΕΜΠ
marin.merou@gmail.com

Περίληψη

Η Παλαιά Βίνιανη ανήκει στον νομό Ευρυτανίας και εγκαταλείφθηκε μετά τον καταστροφικό σεισμό, τον Φεβρουάριο του 1966. Το κτήριο του παλαιού καφενείου βρίσκεται σε κομβικό σημείο, κεντρικά στο χωριό και απέναντι από τον ενοριακό ναό των Δώδεκα Αποστόλων. Δυστυχώς, πληροφορίες σχετικά με την χρονολογία ανέγερσης του κτηρίου ή άλλες πληροφορίες, που να ξεπερνούν στο χρόνο τις τρεις γενιές, δεν υπάρχουν. Το κτήριο είναι διώροφο, ορθογωνικής κάτοψης, με μικρή ισόγεια προσθήκη ακανόνιστου σχήματος στη νότια πλευρά του. Μεταξύ τους συνδέονται μετά την διάνοιξη πόρτας στον νότιο τοίχο.

Η γενικότερη παρατήρηση για τους παράγοντες, που οδήγησαν το κτήριο στη σημερινή του εικόνα είναι μια σειρά προβλημάτων και γεγονότων, που λειτούργησαν συνδυαστικά σε βάθος χρόνου και όχι απαραίτητα ταυτόχρονα. Στους καταστρεπτικούς παράγοντες συγκαταλέγονται το έδαφος, τα ίδια τα υλικά και ο τρόπος δόμησης, οι σεισμοί, το υγρό περιβάλλον και οι πλημμύρες, οι νεώτερες προσθήκες και η εγκατάλειψη. Το επικλινές έδαφος και η έδραση του κτηρίου εν μέρει επάνω στο φυσικό βράχο, συνέβαλαν στην κίνηση της κατασκευής σε συμφωνία με τις κινήσεις του εδάφους κατά το σεισμό. Δύο φαίνεται να είναι τα βασικά προβλήματά του. Αρχικά οι μεγάλες ρωγμές της τοιχοποιίας, ορισμένες από τις οποίες την τέμνουν κάθετα. Μάλιστα, σε επίπεδο κάτοψης φαίνεται το εμπρόσθιο μέρος της ανατολικής πλευράς να έχει αποκολληθεί. Δεύτερο, η διαμήκης ρωγμή, που σχηματίζεται σε όλο το μήκος του δαπέδου του ισογείου.

Για την αντιμετώπιση του βασικού προβλήματος, της επαφής του κτηρίου με το έδαφος προτείνεται ένα σύστημα αποστράγγισης υδάτων (drainage), το οποίο θα λειτουργήσει συνδυαστικά για την αντιμετώπιση της ανερχόμενης υγρασίας και ως αρμός διακοπής από το έδαφος. Για την ενίσχυση της φέρουσας τοιχοποιίας προτείνεται περιμετρική περιδέρση. Οι ρωγμές μεγάλου εύρους και μήκους, θα αντιμετωπιστούν με την μέθοδο της λιθοσυρραφής. Τέλος, για το δάπεδο του ισογείου προτείνεται η δημιουργία ενός περιμετρικού πλαισίου - τελάρου, το οποίο θα συγκρατεί το σχήμα και την έδραση του νέου πατώματος και το οποία θα συμπληρωθεί με χρώμα ή/και διαβαθμισμένα αδρανή.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Παλαιά Βίνιανη διοικητικά ανήκει στον Καλλικράτειο δήμο Αγράφων, της Περιφερειακής ενότητας Ευρυτανίας, της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Είναι ένα μικρό χωριό, που σήμερα αριθμεί μόνο τρεις κατοίκους [1]. Η ιστορία της χάνεται στο χρόνο, με πρώτη ένδειξη κατοίκησης κατά τους ελληνοιστικούς χρόνους [2]. Το όνομα Βίνιανη είναι σλαβικής προέλευσης και σχετίζεται με την αμπελοκαλλιέργεια [3]. Περισσότερο γνωστό είναι το χωριό κατά την νεότερη ιστορία. Κατά τη διάρκεια της κατοχής και της αντίστασης υπήρξε έντονη δραστηριότητα των ανταρτών στα βουνά των Αγράφων [4], ενώ στην Βίνιανη συναντώνται οι συντελεστές και οργανώνεται θρυλική επιχείρηση, της ανατίναξης της Σιδηροδρομικής Γέφυρας του Γοργοπόταμου το 1942 [5]. Το τέλος του οικισμού της Παλιάς Βίνιανης επήλθε μετά τον καταστροφικό

σεισμό, τον Φεβρουάριο του 1966, οπότε και ξεκίνησε να εγκαταλείπεται [6], ενώ η οριστική μετακίνηση των κατοίκων στο χωριό της Νέας Βίνιανης ολοκληρώθηκε το 1968, μετά την εφαρμογή στεγαστικού προγράμματος λαϊκής κατοικίας [7].

Τα κτήρια του οικισμού είναι ελεύθερα διατεταγμένα στο χώρο, ακολουθώντας κλιμακωτά τις υψομετρικές καμπύλες και στρέφοντας την πρόσοψη τους προς τη θέα. Η μορφολογία των σπιτιών στον Αγραφιώτικο χώρο έχουν όλα τα χαρακτηριστικά της λεγόμενης ηπειρωτικής λαϊκής αρχιτεκτονικής και ιδιαίτερα της βορειοελλαδίτικης [8]. Κατά τα τέλη του 19ου αιώνα και τις αρχές του 20ου, σημειώνεται μια οικοδομική έξαρση στην Βίνιανη, που δικαιολογείται εν μέρει από τα εμβάσματα των μεταναστών της Αμερικής, οι οποίοι έστελναν χρήματα για να φτιάξουν τα σπίτια τους.

Σχήμα 01: Άποψη του οικισμού, επισημαίνεται η θέση του κτηρίου μελέτης.

Το κτήριο μελέτης ανήκει σε αυτή την χρονολογική περίοδο, αν και περισσότερες πληροφορίες για την ακριβή ημερομηνία ανέγερσης δεν είναι γνωστές. Ως και τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, ο όροφος χρησιμοποιούταν ως οικία των ιδιοκτητών, ενώ ο ισόγειος χώρος του κτηρίου, λειτουργούσε ως κατάστημα με την επωνυμία ΚΑΦΕ - ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ, Αθ. Αλατάρης. “ΕΛΒΕΤΙΑ”. Κατά την διάρκεια της κατοχής και της αντίστασης λειτούργησε ως μαγειρείο για τους αντάρτες [9]. Το κτήριο εγκαταλείφθηκε στα 1968, αφού είχε προηγηθεί ο καταστρεπτικός σεισμός του 1966 και η θεώρηση του χωριού ως μη κατάλληλο για την διαμονή των κατοίκων [10].

Έκτοτε, χρησιμοποιούταν μόνο στη γιορτή των Δώδεκα Αποστόλων, που άνοιγαν ξανά το καφενείο και συνέβαλαν στον εορτασμό του πανηγυριού. Σήμερα, η οικογένεια χρησιμοποιεί μόνο τον ισόγειο χώρο, ως αποθήκη.

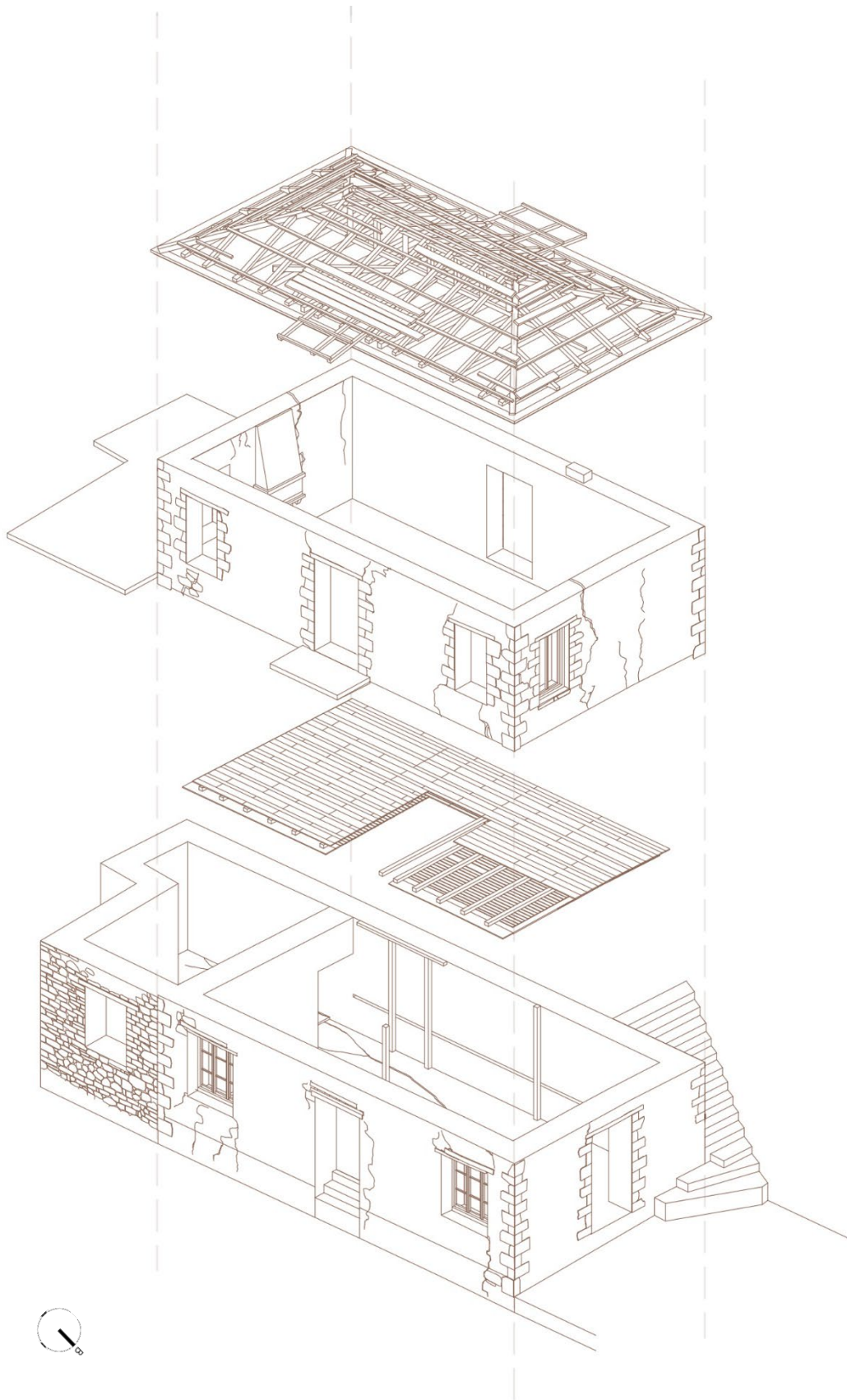
2. ΚΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το κτήριο είναι διώροφο, ορθογωνικής κάτοψης (εξωτερικών διαστάσεων 10,10 x 5,70μ.), με μικρή ισόγεια προσθήκη ακανόνιστου σχήματος στη νότια πλευρά του (περίπου 20τ.μ.). Μεταξύ τους συνδέονται μετά την διάνοιξη πόρτας στον νότιο τοίχο. Το ύψος του κτηρίου είναι περίπου 7μ. με επίστεψη τετράριχτης στέγης με κορφιά. Στο ισόγειο έχει την κύρια και μια πλάγια όψη εμφανείς. Κύρια είσοδος του ισογείου είναι η ανατολική, που ανοίγει προς το δρόμο και το ρέμα. Η βόρεια είσοδος, θα έπαιξε και αυτή σημαντικό ρόλο, αν λάβουμε υπ' όψιν τη χρήση του ισογείου ως χώρο εστίασης αλλά και την αξιοποίηση της βόρειας αυλής για τραπεζοκαθίσματα. Στο ισόγειο έχει συνολικά τρία παράθυρα, όλα στην ανατολική όψη, δύο στο κυρίως ορθογώνιο κτίσμα, και ένα στην προσθήκη. Η στέγαση του βοηθητικού κτίσματος γίνεται με μπετονένια πλάκα.

Σχήμα 02: Το κτήριο μελέτης (δυτική όψη) και ο περιβάλλον χώρος αυτού.

Η πρόσβαση στον όροφο, γίνεται από εξωτερική σκάλα, που είναι εφαιπτόμενη στον δυτικό εξωτερικό τοίχο, όπου στην ίδια όψη βρίσκεται και η κύρια είσοδος. Απέναντι της εισόδου υπάρχει μπαλκονόπορτα με εξώστη, εκατέρωθεν της οποίας διαμορφώνονται δύο παράθυρα. Δύο ακόμη παράθυρα υπάρχουν στους πλευρικούς τοίχους, ένα στο βόρειο και ένα στο νότιο και απέναντι μεταξύ τους. Ο όροφος κατά τη διάρκεια της ζωής του σπιτιού ήταν τρίχωρος, καθώς ίχνη των μπαγδατότοιχων προδίδουν αυτή τη διάταξη. Στο κτήριο αναγνωρίζονται διάφορες προσθήκες κατά τη διάρκεια χρήσης του. Ο βοηθητικός χώρος στα νότια και το τιμεντένιο δάπεδο εξωτερικά της δυτικής όψης, κατασκευάστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Ο εξώστης του ορόφου, έχει επίσης αντικατασταθεί με μπαλκόνι από μπετόν. Υποθέτουμε, πως στην αρχική του μορφή αυτό θα ήταν ξύλινο. Η στέγη έχει μερικώς αποκατασταθεί με ευτελή υλικά και με σκοπό την προστασία του συνόλου του κτηρίου από τα καιρικά φαινόμενα, στις αρχές της δεκαετίας του '90 [11].

Σχήμα 03: Σχεδιαστική απεικόνιση του κτηρίου μελέτης

Κτήριο Παλαιού καφενείου στην Βίνιανη Ευρυτανίας, προβλήματα στατικότητας και αντιμετώπιση

Σχήμα 04: Ανατολική, νότια, δυτική και βόρεια όψη του κτηρίου μελέτης

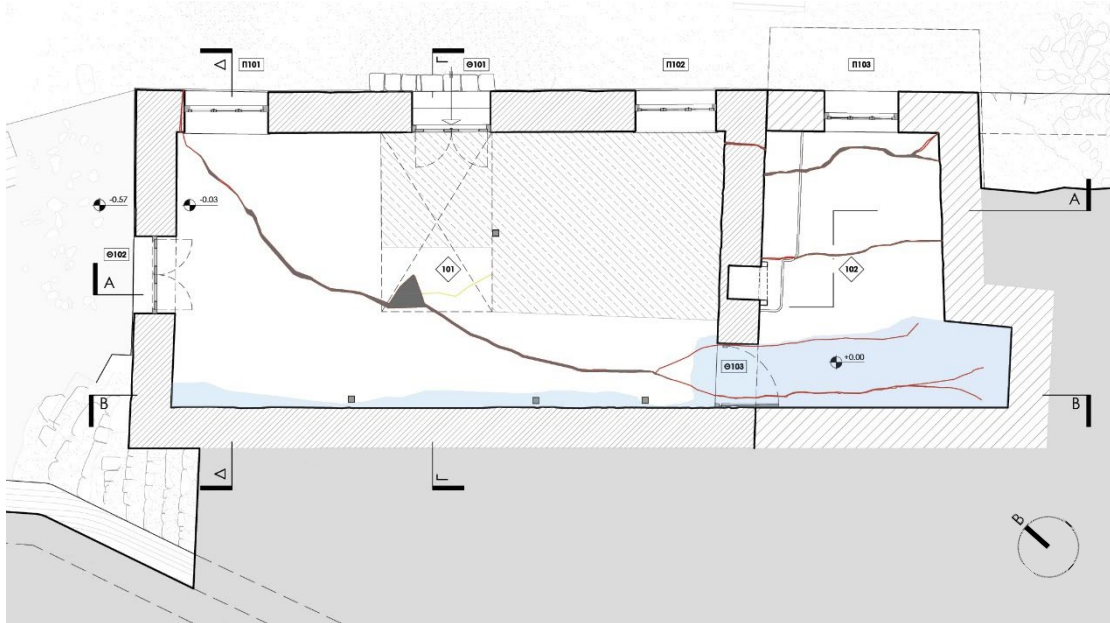
3. ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Η γενικότερη παρατήρηση για τους παράγοντες, που οδήγησαν το κτήριο στη σημερινή του εικόνα είναι μια σειρά προβλημάτων και γεγονότων, που λειτούργησαν συνδυαστικά σε βάθος χρόνου και όχι απαραίτητα ταυτόχρονα. Στους καταστρεπτικούς παράγοντες συγκαταλέγονται το έδαφος, τα ίδια τα υλικά και ο τρόπος δόμησης, οι σεισμοί, το υγρό περιβάλλον και οι πλημμύρες, οι νεώτερες προσθήκες και η εγκατάλειψη.

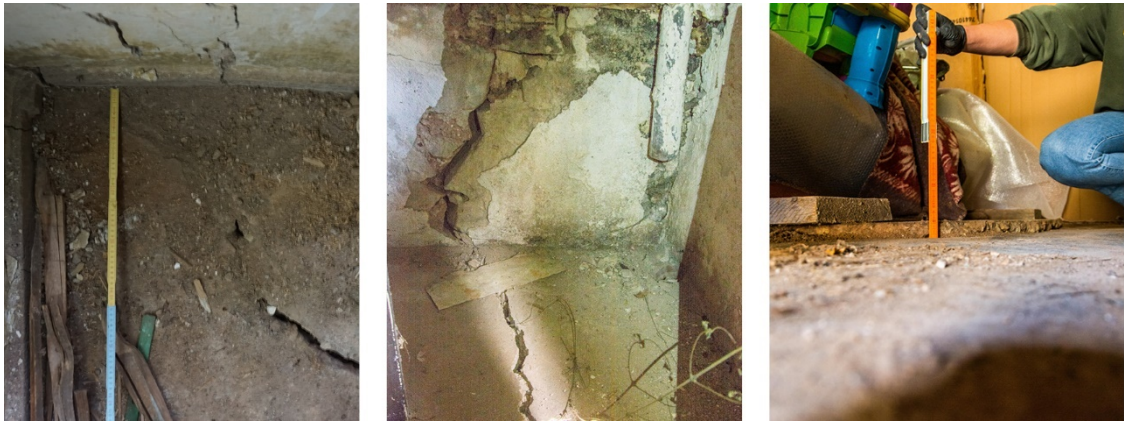
Σχήμα 05: Το κτήριο στο κάτω μέρος της φωτογραφίας. Διακρίνεται η σχέση του με το βουνό και το ρέμα

Η τοιχοποιία έχει υποστεί σοβαρές βλάβες τόσο λόγω του σεισμού, όσο και των λοιπών παραγόντων που αναφέρθηκαν. Κατά τη διάρκεια ενός σεισμού αναπτύσσονται αδρανειακές δυνάμεις [12]. Το κτήριο εδώ, θα πρέπει να υποθέσουμε ότι κατά την στιγμή της μεγάλης σεισμικής δόνησης χαρακτηριζόταν ήδη από μειωμένη αντίσταση, που οφειλόταν σε προηγούμενους φθοροποιούς παράγοντες, αλλά και από το επιπρόσθετο βάρος που του προσέδιδαν οι μεταγενέστερες ασύμβατες ως προς τα υλικά προσθήκες.

Σχήμα 06: Κάτοψη ισογείου.

Το επικλινές έδαφος και η έδραση του κτηρίου εν μέρει στο φυσικό βράχο, συνέβαλαν στην κίνηση της κατασκευής σε συμφωνία με τις κινήσεις της φυσικής διαμόρφωσης. Ο ανατολικός τοίχος, του βασικού ορθογώνιου κιβωτίου, αποτελεί την μεγαλύτερη ελεύθερη πλευρά και άρα περισσότερο εκτεθειμένη και ευάλωτη. Στο άνω μέρος της έχει δημιουργηθεί βέλος από τις κινήσεις του σεισμού, παραμόρφωση, που αναμένεται σε υψηλότερα επίπεδα, καθώς το κατώτερο τμήμα συγκρατείται από τα εγκάρσια ξύλα του πατώματος. Παρουσιάζει καθίζηση στο κέντρο, η οποία οφείλεται στο σεισμό και που συμπαρασύρθηκε από τις κινήσεις του εδάφους κατά τη διάρκεια αυτού. Η ίδια καθίζηση, που προκλήθηκε κατά την διάρκεια του σεισμού, είναι υπεύθυνη και για την ρωγμή που διαγράφεται διαγωνίως σε ολόκληρο το δάπεδο του ισογείου. Το ασύμβατο μεταγενέστερο τσιμεντένιο δάπεδο έχει υποστεί σημαντικές βλάβες καθώς εκτός της μεγάλης ρωγμής με τις πολλές διακλαδώσεις έχει αποκολληθεί σε πολλά σημεία από το επίπεδό του ανασηκωθεί σε απόσταση που φτάνει έως και τα 4εκ.

Σχήμα 07: Η ρωγμή στο δάπεδο του ισογείου.

Παρατηρήθηκαν δύο καίρια σημεία στα οποία η τοιχοποιία έχει αποκοπεί εντελώς, μειώνοντας την στατική επάρκεια και καθιστώντας το κτήριο άκρως επικίνδυνο. Πρόκειται για δύο διαμπερείς ρωγμές στις στενές πλευρές, που διαγράφονται ξεκάθαρα και στο εσωτερικό. Η πίεση, που ασκήθηκε από σεισμική δόνηση, τις ελευθέρωσε από τις μακρές πλευρές και δημιούργησε στο μέσον τους αυτές τις ρωγμές (περίπου 4εκ. μέγιστη διάνοιξη για τη βόρεια όψη - περίπου 10εκ. μέγιστη διάνοιξη για την νότια όψη).

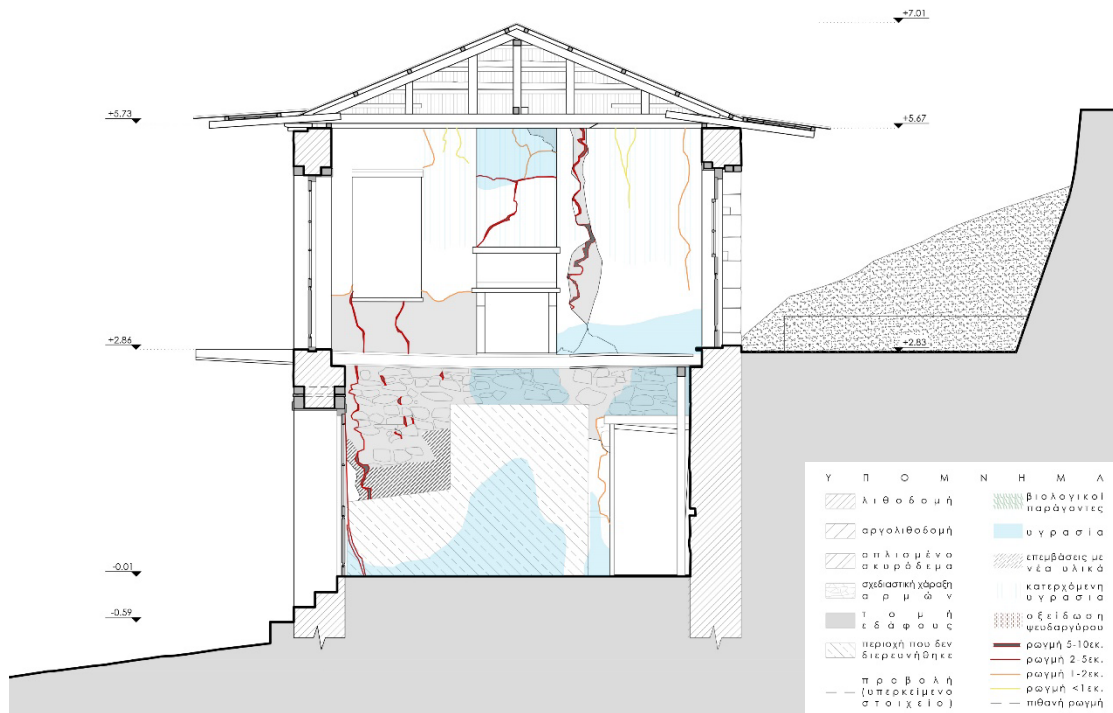

Σχήμα 08: Η βόρεια και νότια όψη του κτηρίου μελέτης.

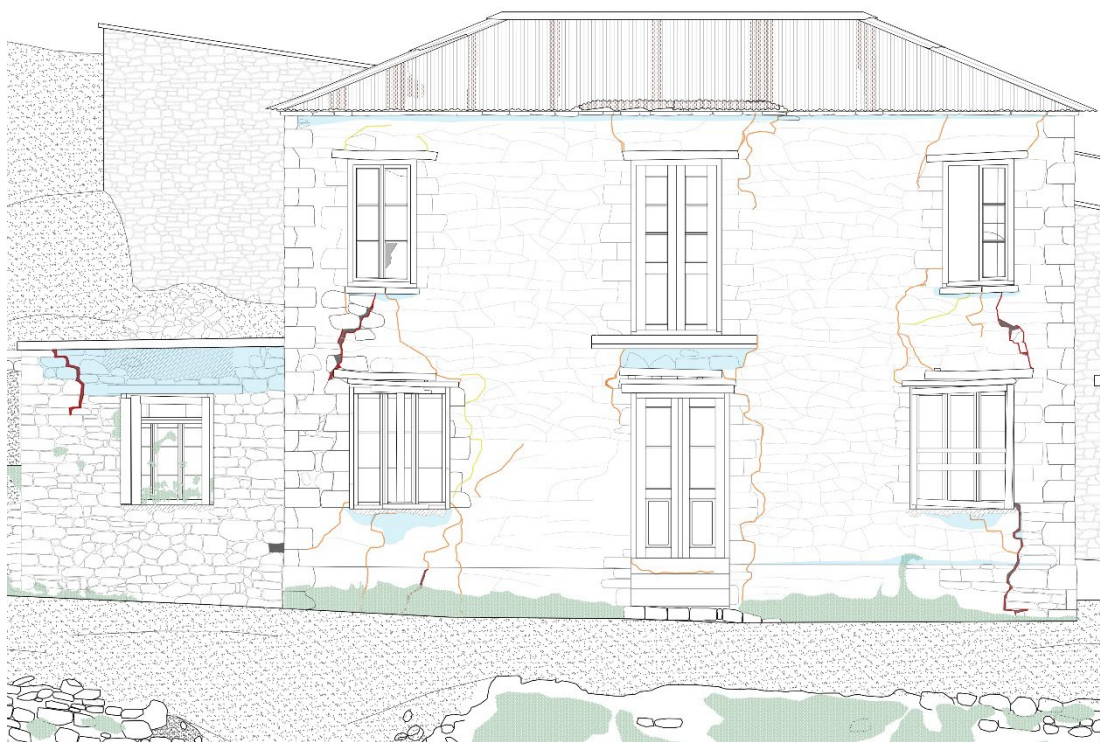
Διαγώνιου τύπου ρωγμές επισημαίνονται σε όλα τα ανοίγματα και πρόκειται για εντός επιπέδου αστοχίες, που προκαλούνται υπό σεισμική καταπόνηση.

Τα υλικά δομής, είναι υλικά που προσφέρονται στην περιοχή, ενώ ο τρόπος δόμησης, τόσο του βασικού ορθογώνιου κτηρίου, όσο περισσότερο της νότιας προσθήκης δεν χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη επιμέλεια. Ως συνέπεια αυτού παρατηρούνται αστοχίες σε δύο γωνιακές συνδέσεις του κτηρίου στην ανατολική με την νότια και την ανατολική με την βόρεια που εκδηλώνονται με κάθετες ρωγμές μεγάλους πάχους (έως και 7εκ. στην πρώτη - έως και 3εκ. στην δεύτερη). Η κρισιμότητα της δεύτερης έγκειται και στο

γεγονός ότι συνδέεται με την μεγάλη ρωγμή του δαπέδου, αλλά και στο ότι έχει τοιχοποιία στο σημείο αυτό έχει μετατοπιστεί από το επίπεδό της κατά 3εκ.

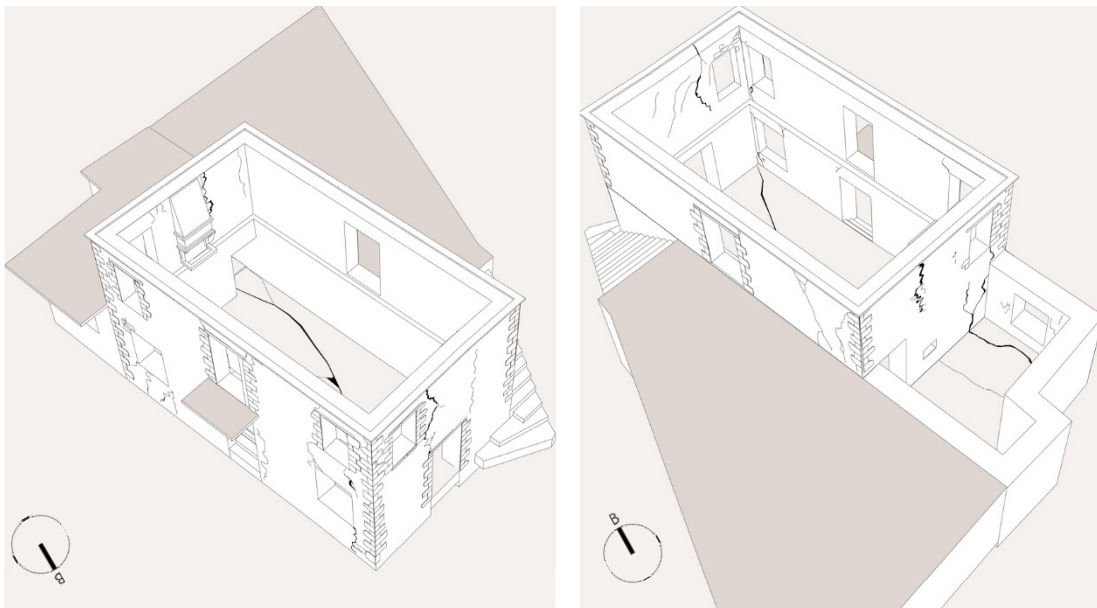
Σχήμα 09: Εγκάρσια τομή, νότιος εσωτερικός τοίχος (διαμετρής ρωγμή).

Σχήμα 09: Ανατολική όψη.

Υγρασία εντοπίζεται σε πολλά σημεία του κτηρίου ως ανερχόμενη και ως κατερχόμενη. Ο δυτικός τοίχος, αποτελεί τρόπον τινά, μέρος του φυσικού βράχου και συνεπώς αποτελεί την κυριότερη πηγή υγρασίας στο κτήριο. Στην διαμόρφωση έξω από την δυτική όψη του ορόφου, τα λιμνάζοντα ύδατα αλλά και η ασυμβατότητα των υλικών του κτηρίου με το μπετονένιο δάπεδο, που έχει στρωθεί μπροστά από την θύρα της, συντελούν στην συγκράτηση υγρασίας και την συνακόλουθη αναρρίχησης της στο επάνω μέρος σε ύψος έως περίπου 65εκ., αλλά και την καταρίχησης της στον εσωτερικό δυτικό τοίχο του ισογείου. Η σχέση του κτηρίου με το φυσικό βράχο αλλά και η μπετονένια πλάκα, που στεγάζει την νότια προσθήκη έχουν με τον ίδιο τρόπο συμβάλει στην ανάπτυξη της υγρασίας του νότιου τοίχου και του εσωτερικού της προσθήκης. Η υγρασία εκδηλώνεται είτε με την ανάπτυξη κίτρινων λεκέδων στα εσωτερικά κονιάματα, είτε με την αποκόλλησή τους, ενώ ευνοεί την ανάπτυξη χλωρίδας, επίσης καταστροφικής για τα κονιάματα και τα αρμολογήματα. Η υγρασία είναι, επίσης, βασική υπεύθυνη για την παθολογία των οριζόντιων στοιχείων, τα οποία στην πλειονότητά τους είναι ξύλινα. Το πάτωμα του ορόφου, οι δοκοί πατώματος, η οροφή του ισογείου, οι ξυλοδεσιές και ο σκελετός της στέγης, έχουν προσβληθεί από την υγρασία και από ξυλοβόρρα έντομα. Τα περισσότερα ξύλα είναι αποσθρωμένα, ενώ ορισμένα από αυτά βρίσκονται σε πλήρη αποσύνθεση.

Τέλος, πλήθος ανθρώπινων παρεμβάσεων, ανάμεσά τους η διάνοιξη ανοιγμάτων, οι ασύμβατες επισκευές και η χρήση του κτηρίου επί σειρά ετών, αλλά και η μετέπειτα εγκατάλειψή του αποτελούν συμπληρωματικές αιτίες φθοράς, που συμβάλουν στην εικόνα του όπως την παραλαμβάνουμε σήμερα.

Σχήμα 10: Τρισδιάστατη απεικόνιση της τοιχοποιίας του κτηρίου μελέτης με επισήμανση των ρωγμών.

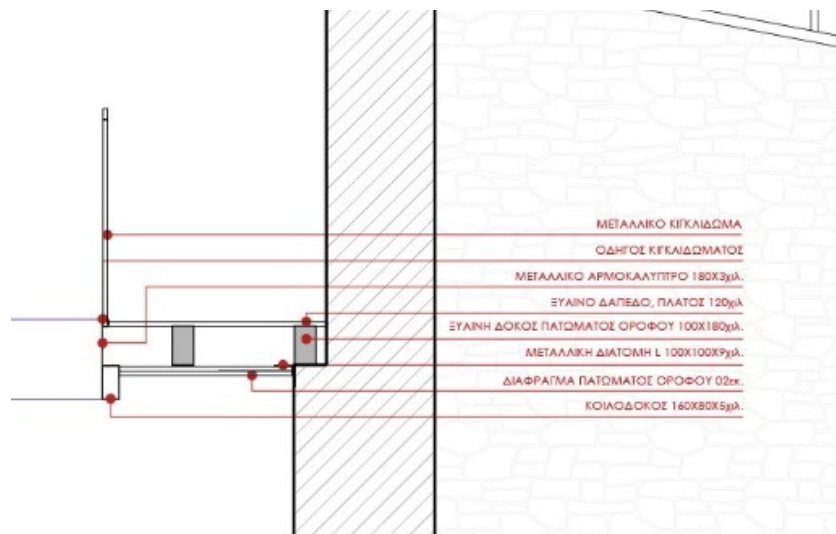
4. ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ - ΣΤΕΡΕΩΣΗ

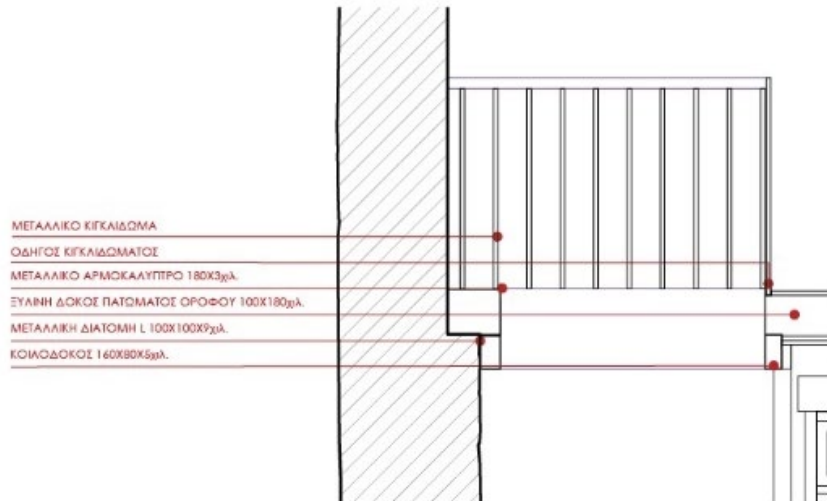
Οι επεμβάσεις στερέωσης και συντήρησης στοχεύουν στην άρση των αιτιών, που προκαλούν καταπονήσεις και βλάβες στο κτήριο, στην επισκευή των φθαρμένων δομικών και μορφολογικών στοιχείων και την αντικατάσταση των ασύμβατων νεότερων στοιχείων - επεμβάσεων και υλικών με νέα συμβατά υλικά. Στόχος, των δομικών επεμβάσεων είναι η ασφαλής ανάληψη των στατικών φορτίων, που

επιβάλλονται από τη νέα χρήση και τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, καθώς και η βελτίωση της επιτελεστικότητας.

Το βασικό πρόβλημα, της επαφής του κτηρίου με το έδαφος, προτείνεται να επιλυθεί με την αποκοπή του αναλημματικού τοίχου και της εξωτερικής κλίμακας από το κτήριο στην δυτική πλευρά. Αυτό θα επιτευχθεί με ένα σύστημα αποστράγγισης υδάτων (σύστημα drainage) πλάτους 50εκ. και βάθους, όσο απαιτηθεί, το οποίο θα λειτουργήσει συνδυαστικά και ως αρμός διακοπής. Το κενό αυτό θα πληρωθεί με διαβαθμισμένο υλικό, αντιμετωπίζοντας επιπλέον και το πρόβλημα της ανερχόμενης υγρασίας σε όλη την δυτική πλευρά.

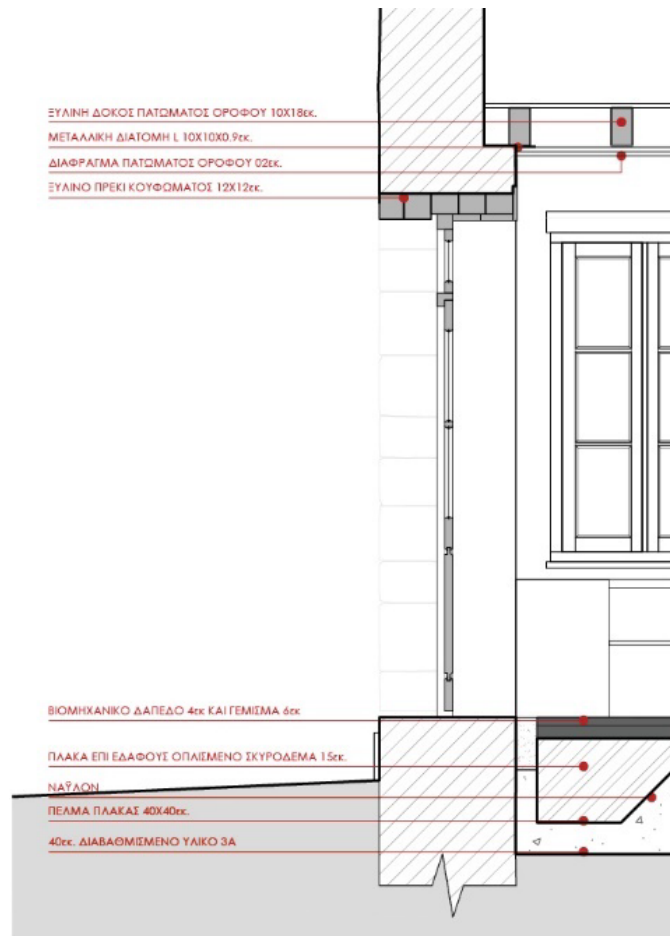
Τα κατακόρυφα δομικά στοιχεία του κτηρίου θα συνδεθούν μέσω των ξυλοδεσιών, οι οποίες θα αντικατασταθούν. Επιπλέον, θα ενισχυθεί το επίπεδο του πατώματος του ορόφου με περιμετρική περιδίεση, με μεταλλικές διατομές σχήματος L (διατομής 100x100x9χιλ.), που στοχεύουν στη διατήρηση του κιβωτίου του κελύφους, αλλά και την ενοποίηση των εσωτερικών και εξωτερικών παρειών της εκάστοτε όψης. Οι ρωγμές μεγάλου εύρους και μήκους, θα αντιμετωπιστούν με την μέθοδο της λιθοσυρραφής (κυρίως αυτές της Βόρειας και Νότιας όψης). Η μέθοδος προϋποθέτει την προσεκτική αφαίρεση ικανοποιητικού τμήματος λιθοδομής γύρω από τη ρωγμή και την επαναδόμηση του σημείου. Η επαναδόμηση θα γίνει με επιλεκτική αντικατάσταση μόνο των σπασμένων ή των μικρών λίθων, οι οποίοι θα αντικατασταθούν με νέους υγιείς, ίδιας ή παρόμοιας υφής με τους υπάρχοντες. Τέλος, θα γίνει πλήρωση όλου του μήκους της ρωγμής με ένεμα. Για περισσότερη ενίσχυση των σημείων, και με την καθοδήγηση αρμόδιου πολιτικού μηχανικού, θα γίνει ενίσχυση με μεταλλικές λάμες.

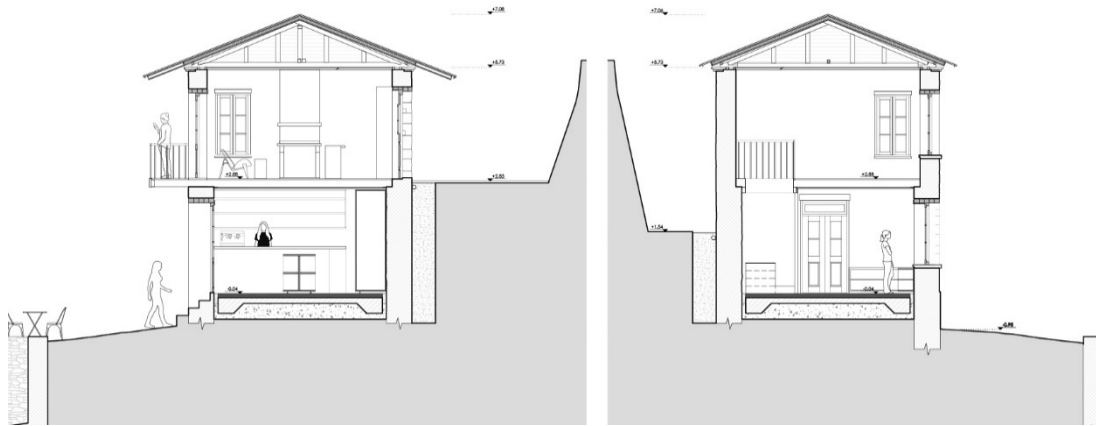
Σχήμα 11: Κατασκευαστικές λεπτομέρειες των νέων δαπέδων στο υφιστάμενο κέλυφος.

Τα επιχρίσματα του υφιστάμενου κτηρίου, είτε έχουν αποκολληθεί εντελώς, είτε παραμένουν σαθρά στην τοιχοποιία. Επιπλέον, τα αρμολογήματα έχουν με τη σειρά τους αποπλυθεί σε μεγάλο μέρος της τοιχοποιίας. Προτείνεται καθαίρεση επιχρισμάτων των όψεων της εσωτερικής και εξωτερικής τοιχοποιίας. Η ενίσχυση αρμολογημάτων θα γίνει με ενεμάτωση. Πρόκειται για την διοχέτευση ρευστού υλικού στο σώμα της τοιχοποιίας, αφού προηγηθεί ο καθαρισμός της. Προτείνεται η ενεμάτωση να γίνει με το υπάρχον υλικό, δηλαδή με πηλοκονίαμα με προσθήκη, όμως, κατάλληλης ποσότητας ασβέστη, για να επιτευχθεί η σταθεροποίηση. Η τεχνική αυτή αν και απαιτεί περισσότερο χρόνο σκλήρυνσης, καθώς το υψηλό ποσοστό γης οδηγεί σε σημαντικά μεγαλύτερο χρόνο σκλήρυνσης του ενέματος, αποτελεί την περισσότερο συμβατή επιλογή. Το υλικό θα εισέλθει στην τοιχοποιία με σωληνάκια, που θα διαταχθούν σε κάναβο σε όλο το ύψος του τοίχου. επειδή το ενδιάμεσο κονίαμα της τρίστρωτης τοιχοποιίας είναι από πηλό, γίνεται πρώτα ένα αρμολόγημα που θα σφραγίσει τους μεγάλους αρμούς, αποτρέποντας το ένεμα να εξέλθει. Ύστερα από αυτό γίνεται η ενεμάτωση με το επιλεγθέν υλικό. Επειδή η εξωτερική τοιχοποιία στην τελική μορφή του κτηρίου προτείνεται να παραμείνει ανεπίχριστη, οι αρμοί θα πρέπει να σφραγιστούν. Η σφράγιση θα γίνει με μαλακό ασβεστοκονίαμα με προσθήκη λίγου λευκού τσιμέντου, ενώ για την αισθητική αποκατάσταση θα προστεθεί ξερή, λεπτόκοκκη σκόνη πηλού, για την επίτευξη του κατάλληλου χρώματος. Η επίχριση εσωτερικής τοιχοποιίας θα γίνει με συμβατό υλικό (ασβεστιτικό), αφού προηγηθεί στεγανοποίηση, ιδιαιτέρως του δυτικού εσωτερικού τοίχου.

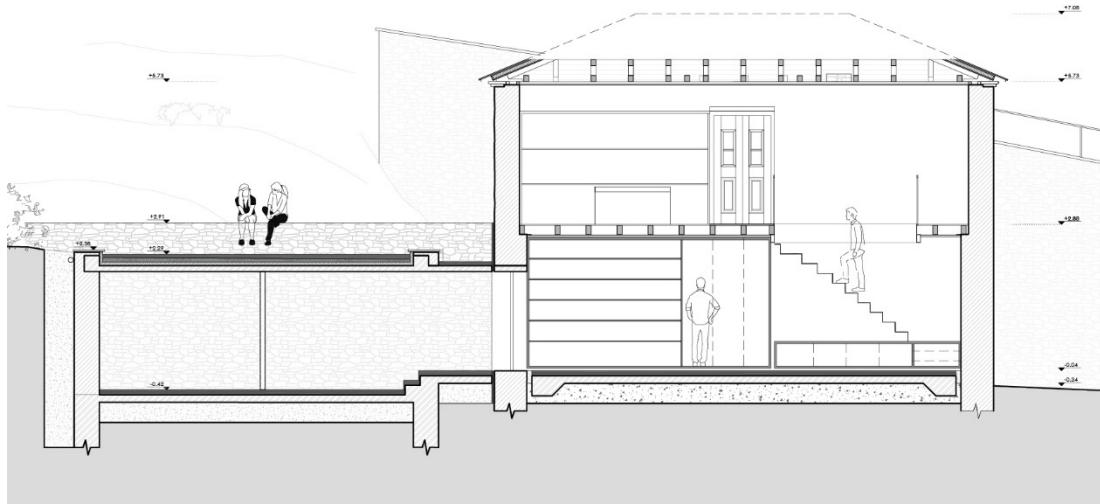
Σχήμα 12: Κατασκευαστικές λεπτομέρειες των νέων δαπέδων στο υφιστάμενο κέλυφος.

Το υφιστάμενο δάπεδο του ισογείου αποτελείται από το διαμορφωμένο χώμα και επίστρωση αυτού σε μεταγενέστερο στάδιο, με τσιμέντο. Καθώς το έδαφος έχει υποχωρήσει τοπικά, προτείνεται αρχικά η απομάκρυνση του υφιστάμενου τελικού δαπέδου και ο καθαρισμός και εξυγίανση του εδάφους κάτω από την σπασμένη πλάκα του ισογείου. Για την δημιουργία ενός νέου δαπέδου απαιτείται ειδική προετοιμασία, με τη δημιουργία ενός περιμετρικού πλαισίου-τελάρου, εσωτερικά και εξωτερικά της λίθινης τοιχοποιίας, το οποίο θα συγκρατεί το σχήμα και την έδραση του νέου πατώματος. Μέσα σε αυτό θα συμπληρωθεί χώμα ή/και διαβαθμισμένα αδρανή με στόχο ένα τελικό οριζόντιο δάπεδο (υλικό) στη στάθμη, που υπάρχει σήμερα. Ύστερα προτείνεται η τοποθέτηση πλάκας από οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 15 εκ. (Slab on grade) η οποία θα τοποθετηθεί και αγκυρωθεί, επάνω στο διαμορφωμένο υπόστρωμα και θα οριοθετηθεί σε απόσταση 10εκ. από την λίθινη τοιχοποιία περιμετρικά. Το κενό αυτό θα πληρωθεί με διαβαθμισμένο υλικό με αδρανή. Με αυτό τον τρόπο θα αποφευχθεί η δημιουργία ανιούσας υγρασίας στην τοιχοποιία και η πλάκα του δαπέδου δεν θα έρχεται σε άμεση επαφή με το κτήριο. Η πλάκα θα διαστρωθεί με τελικό βιομηχανικό δάπεδο πάχους 10εκ.

Σχήμα 13: Εγκάρσιες τομές κτηρίου.

Για την ανακατασκευή του πατώματος του ορόφου, των δοκών του πατώματος και της οροφής του ισογείου, προτείνεται η τοποθέτηση πατώματος στην στάθμη όπου προϋπήρχε. Ο τρόπος με τον οποίο θα τοποθετηθεί έχει ως στόχο την εξασφάλιση διαφραγματικής λειτουργίας στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό. Προϋπόθεση για την εξασφάλιση της καλής εφαρμογής της μεθόδου είναι η καλή σύνδεση μεταξύ των οριζόντιων φερόντων στοιχείων. Προτείνεται, η διατήρηση των δοκαριών του δαπέδου, που δεν παρουσιάζουν σημαντικές φθορές, και η αντικατάστασή τους, όπου απαιτείται. Για την ενίσχυση της στατικής επάρκειας του κτηρίου, τα νέα δοκάρια θα έχουν διάσταση 10x18εκ. και θα τοποθετηθούν στις υπάρχουσες δοκοθήκες της λίθινης τοιχοποιίας με διεύρυνσή τους καθ' ύψος κατά 5εκ. Το σύστημα των δοκών θα ενισχυθεί με εσωτερική περιμετρική περίδεση, η οποία θα γίνει με μεταλλικές δοκούς σχήματος L και διαστάσεων 10 x 10εκ., οι οποίες προτείνεται να μην είναι εμφανείς αλλά να “κρυφτούν” πίσω από το επίχρισμα. Ο ρόλος τους είναι διττός αφού αφενός συγκρατούν το κιβωτιοσχημο της κατασκευής (η μεταλλική αυτή διατομή αγκυρώνεται, ανά 1μ. περίπου, με την λίθινη τοιχοποιία και ενισχύει τον ρόλο της ξυλοδεσιάς και οι μεταλλικοί σύνδεσμοι που στερεώνουν τις διατομές, διαπερνούν την λίθινη τοιχοποιία και την συσφίγγουν, ενώ τα διαμήκη αυτά αγκύρια είναι άλλοτε εμφανή στο εξωτερικό της τοιχοποιίας και άλλωστε κρυφά, μέχρι τα 2/3 του πάχους της λίθινης τοιχοποιίας), αφετέρου λειτουργεί ενισχυτικά, καθώς πάνω τους εδράζονται και αγκυλώνουν με μεταλλικούς συνδέσμους τα ξύλινα δοκάρια του πατώματος. Αποτέλεσμα αυτού, να λειτουργεί όλο αυτό το επίπεδο σαν ένα σύστημα ενισχύοντας τη διαφραγματική λειτουργία. Η διαφραγματοποίηση επιτυγχάνεται κάτω από τα δοκάρια του πατώματος με φύλλα κόντρα πλακέ πάχους 1.6-2εκ. και κάτω από αυτά, τοποθετείται η ξύλινη οροφή του ισογείου. Το πάτωμα του ορόφου θα γίνει με νέο σανίδωμα, ίδιων διαστάσεων με αυτές που υπάρχουν στην υφιστάμενη κατάσταση του κτηρίου.

Σχήμα 14: Διαμήκης τομή του υφιστάμενου κτηρίου και της νέας προσθήκης.

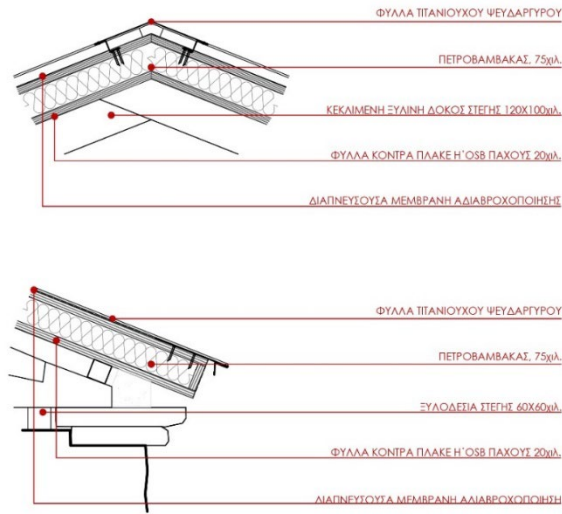
Οι ξυλοδεσιές στο κτήριο είτε έχουν χαθεί εντελώς, είτε αναγνωρίζονται διογκούμενες πίσω από τα εσωτερικά επιχρίσματα. Για τους λόγους αυτούς προτείνεται η αντικατάστασή του με νέα ίδιας ποιότητας ξυλεία. Η τοποθέτησή τους θα γίνει αφού πρωτίστως καθαριστεί και προετοιμαστεί η περιοχή της θέσης τους. Η αποκατάστασή τους είναι καίριας σημασίας αφού θα συμβάλουν στην σύνδεση των κατακόρυφων δομικών στοιχείων του κτηρίου.

Για την οροφή του ορόφου, προτείνεται αυτή να τοποθετηθεί κάτω από τις δοκούς της στέγης, καθώς υπήρχε και σε προηγούμενη φάση του κτηρίου. Η οροφή αυτή θα ενισχύσει τη διαφραγματική λειτουργία, καθώς θα τοποθετηθεί κόντρα πλακέ πάχους 2εκ. και κάτω από αυτό θα τοποθετηθούν οι σανίδες οροφής.

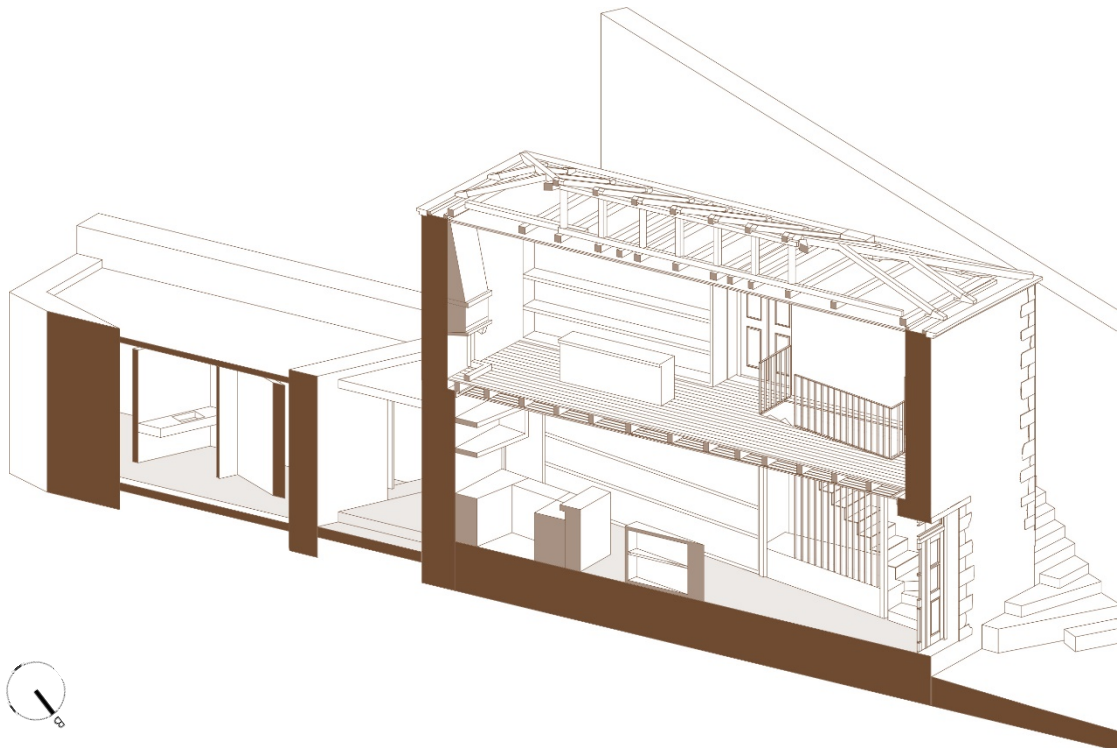
Η στέγη προτείνεται να αποκατασταθεί σύμφωνα με τον υφιστάμενο τρόπο κατασκευής της, δοκός επί στύλω. Θα γίνει προσπάθεια διαλογής των ξύλων, τόσο της στέγης όσο και της τελικής ξυλοδεσιάς, για να διατηρηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα από τα αρχικά, τα οποία εν συνεχεία θα λάβουν όλες τις απαραίτητες διαδικασίες συντήρησης. Η αντικατάσταση των σαπισμένων μελών, θα γίνει με νέα ξύλα ίδιας ποιότητας και η σύνδεση τους με τα υγιή με ρητίνες ή μεταλλικές συνδέσεις. Η έδραση της στέγης θα γίνει πάνω στις περιμετρικές ξυλοδεσιές στην στέψη της τοιχοποιίας, όπως προηγουμένως, ενώ πάνω στις ξυλοδεσιές θα αγκυρωθούν οι οριζόντιοι δοκοί της στέγης με μεταλλικές γωνίες εκατέρωθεν της εκάστοτε δοκού. Απαιτείται ο έλεγχος των κεκλιμένων και οριζόντιων δοκών της στέγης στα σημεία έδρασής τους στην τοιχοποιία - σημείο που συγκεντρώνεται υγρασία- και η αντικατάστασή τους με νέο. Απαιτείται ο έλεγχος των συνδέσεων των οριζόντιων με τις κεκλιμένες δοκούς του κατασκευαστικού φορέα της στέγης. Όσες συνδέσεις είναι ελλιπείς, δηλαδή δεν συναρμολογούν καλά τα ξύλα μεταξύ τους, θα ενισχυθούν με σφήνες, βίδες και μεταλλικές συνδέσεις, όπου κρίνεται απαραίτητο για βέλτιστη διεπαφή. Η επικάλυψη προτείνεται να γίνει με τιτανιούχο ψευδάργυρο, αφού δεν υπάρχει σαφής τεκμηρίωση για τον προηγούμενο τρόπο επικάλυψης της στέγης του κτηρίου μελέτης. Απαιτείται θερμομόνωση, οπότε η νέα επίστρωση θα αποτελείται από 4 στρώσεις συνολικά, που πάνω από τον κατασκευαστικό φορέα της στέγης (ξύλινο ή μεταλλικό) συναντάται το σανίδωμα με osb ή φύλλα κόντρα πλακέ (διαφραγματοποίηση) και στη συνέχεια θα τοποθετηθεί θερμομόνωση πάχους 7εκ.

Κτήριο Παλαιού καφενεϊού στην Βίνιανη Ευρυτανίας, προβλήματα στατικότητας και αντιμετώπιση

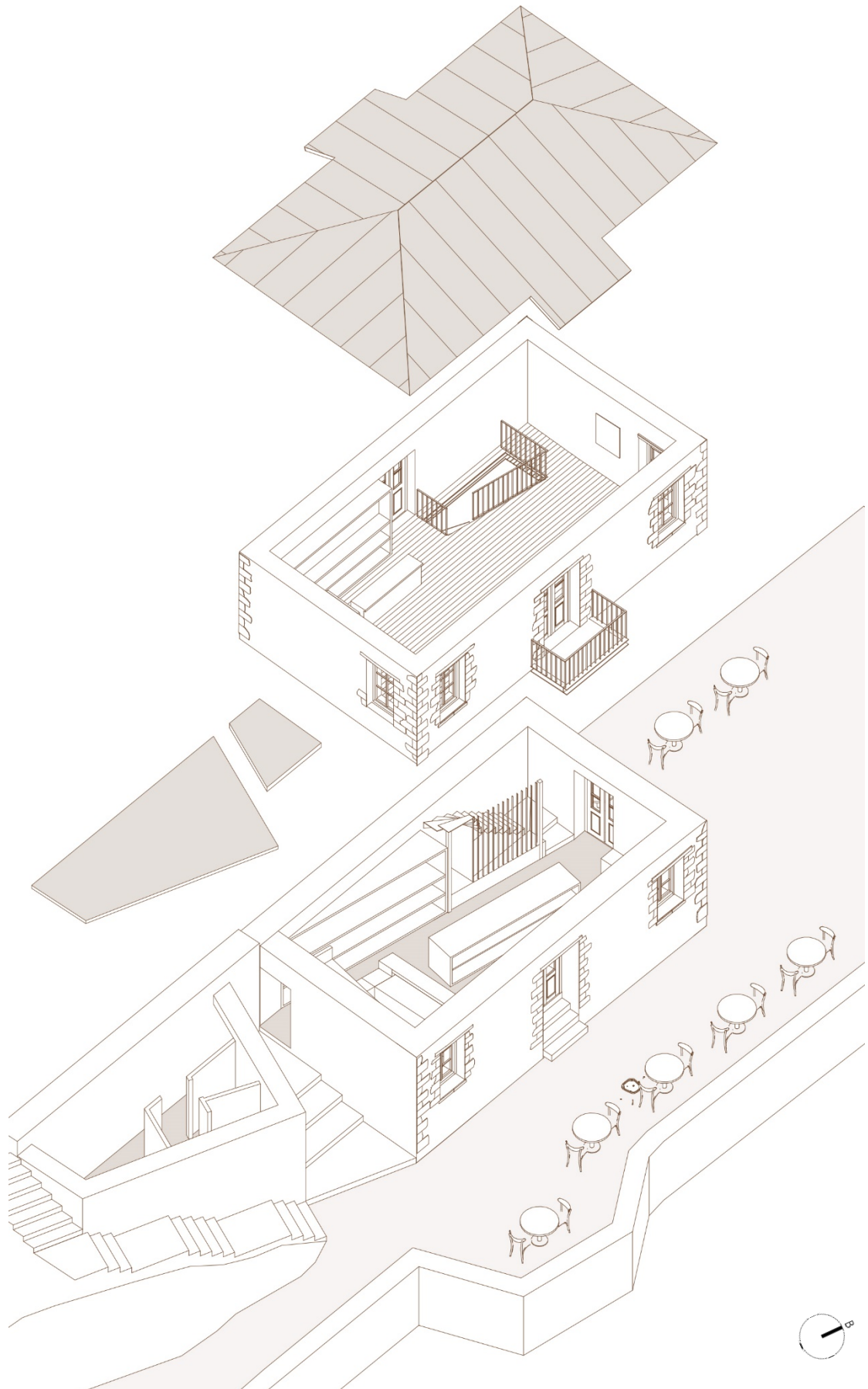
Ύστερα θα τοποθετηθεί OSB πάχους 2εκ., διαπνεύουσα μεμβράνη αδιαβροχοποίησης και στο τέλος θα γίνει τελική επικάλυψη με τιτανιούχο ψευδάργυρο.

Σχήμα 15: Κατασκευαστική λεπτομέρεια της στέγης

Σχήμα 16: Σχεδιαστική απεικόνιση διαμήκουσ τομής του υφιστάμενου κτηρίου και της νέας προσθήκης.

Σχήμα 17: Σχεδιαστική απεικόνιση του κτηρίου μελέτης και της νέας προσθήκης.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί ένα μέρος μια συνολικότερης μελέτης για την αποτύπωση, τεκμηρίωση και ακολούθως την επίλυση προβλήματος στερέωσης και συντήρησης του εν λόγω ιστορικού κτηρίου. Τόσο κατά την επιτόπια έρευνα, όσο και κατά τη συγγραφή του πονήματος αναδείχθηκε η αξία της συνεργασίας των ειδικοτήτων εξαιρώντας την σημασία της διεπιστημονικής έρευνας και υποδεικνύοντας την ανάγκη συμμετοχής και άλλων σχετικών ειδικοτήτων, ειδικότερα σε ότι αφορά ιστορικά κτήρια. Στην προσπάθεια επανάχρησης και αποκατάστασης του κτηρίου παλαιού καφενείου στην Βίνιανη της Ευρυτανίας, δόθηκε έμφαση στην ανάγνωση και αναγνώριση των ιστορικών φάσεων με στόχο την διατήρηση των στοιχείων (τυπολογικά, μορφολογικά), που το χαρακτηρίζουν και τα οποία συνάδουν με την γενικότερη αρχιτεκτονική του οικισμού. Τα υλικά που προτείνονται για αυτό, ακολουθούν τους κανόνες συμβατότητας και αναστρεψιμότητας. Οποιαδήποτε νέα επέμβαση γίνεται διακριτικά και διαφοροποιείται ως τέτοια.

Οι βασικές αρχές της πρότασης στερέωσης και αποκατάστασης είναι η διατήρηση και η προστασία του κτηρίου και η προσαρμογή της στις σύγχρονες συνθήκες ζωής, με σεβασμό στην αρχική του υπόσταση και στα αυθεντικά αρχιτεκτονικά της στοιχεία. Η νέα χρήση που προτείνεται για το κτήριο αποτελεί επαναφορά της χρήσης που είχε και στο παρελθόν. Η χρήση του ως καφενείο - παντοπωλείο του χωριού, δικαιολογείται από τη θέση του στον οικισμό, δηλαδή πάνω στην κεντρική πλατεία του χωριού. Ο όροφος, ενώ, στο παρελθόν αποτελούσε οικία, σήμερα, προτείνεται να αποτελέσει συνέχεια της λειτουργίας του ισόγειου, λαμβάνοντας δημόσια χρήση. Λόγω του μικρού μεγέθους του κτηρίου, προτείνεται η ενιαία αντιμετώπιση του ως καφέ - παντοπωλείο. Αυτό ενισχύεται με την ενοποίηση και εσωτερικά μέσω κλίμακας, στοιχείο, που δεν υπήρχε προηγουμένως στο κτήριο. Για τη σύγχρονη λειτουργία του χώρου, απαιτούνται χώροι υγιεινής και αποθήκης, οι οποίοι προτείνεται να εγκατασταθούν στη θέση της προηγούμενης προσθήκης, πλέον, όμως, σε απόσταση από το κεντρικό κτίσμα. Τίποτα από τα παραπάνω δεν θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα, αν πρώτα δεν είχαν επιλυθεί ζητήματα στατικής επάρκειας.

Σχήμα 18: Σχεδιαστική απεικόνιση του κτηρίου μελέτης και της νέας προσθήκης.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] ΦΕΚ Β 3465/28 - 12.2012.Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού–Κατοικιών 2011 που αφορούν στο Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας.
- [2] Bintliff, J., Bommelée, S. et al. 1988. Aetolia and the Aetolians: towards the interdisciplinary study of a Greek region. *Studia Aetolica* 1. 176 pages, 17 figures. 1987. Utrecht: Parnassus Press.
- [3] Ζαροδήμος, Γ. 2021. Τα οικονομία του δήμου Αγράφων. Αθήνα.
- [4] Μελετζής, Σ. 1984. Με τους αντάρτες στα βουνά. Γ΄ Έκδοση. Ιδιωτική Έκδοση - Αθήνα.
- [5] Μαρίνος, Θ. 1994. Αποστολή Harling - 1942 (Η επιχείρηση Γοργοποτάμου). εκδ. Παπαζήση.
- [6] Ελευθερία 1966, Φύλλο 6/2/1966, 11.
- [7] Μακεδονία 1968, Φύλλο: 23/3/1968, 6.
- [8] Ντάσιος, Τ. 1998. Στ' Άγραφα, εκδ. Μίλητος.
- [9] Προφορική Μαρτυρία σημερινής Ιδιοκτήτριας.
- [10] Μακεδονία 1968, Φύλλο: 23/03/1968, 6.
- [11] Προφορική Μαρτυρία σημερινής Ιδιοκτήτριας.
- [12] Τουλιάτος, Π. 2004. Αρχιτεκτονική και σεισμός, Σημειώσεις ΕΜΠ.

7. ΕΠΙΒΛΕΨΗ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των ασκήσεων «Αποτύπωση και τεκμηρίωση κτηρίου» και «Επίλυση προβλήματος στερέωσης – συντήρησης» του Διεπιστημονικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του ΕΜΠ «Προστασία Μνημείων» Α' Κατεύθυνση «Συντήρηση και Αποκατάσταση Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων», το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023, υπό την επίβλεψη των: Καθηγητής Ν. Μπελαβίλας, Αν. Καθηγήτρια Α. Μιλτιάδου, Αν. Καθηγήτρια Ε. Τσακανίκα, Ομ. Καθηγήτρια Ε.Εφεσίου, Ομ. Καθηγητής Κ. Καραδήμας, Δρ. Μ. Μπαλοδήμου, ΕΔΙΠ-Αρχ.Μηχ.

Ευχαριστίες απευθύνονται στη διδακτική ομάδα για την επίβλεψη και την καθοδήγηση.